

I. Apafi Mihály 1670-ben kiadott kiváltságlevele Csíkszereda mezővárosnak

A fejedelemség korának várostípusai között külön privilegizált csoportot jelentettek a székely mezővárosok. Történetük ugyan a középkorra nyúlik vissza, mégis a városok többsége a 16–17. századra vált igazán jelentőssé.¹ A székely oppidumok a korábbi vásártartási kiváltságaik mellett az erdélyi fejedelmektől különböző, más jellegű kiváltságban is részesültek. Itt kell megjegyeznünk, hogy a székely mezővárosok lakói, más mezővárosi státussal rendelkező települések lakóival ellentétben, jogilag nem jobbágyok, hanem szabad székely katonaelemek voltak. Továbbá nem valamely magánfőldesúrnak, hanem a fejedelemnek tartoztak szolgáltatásokkal.² Így ezek a városok bizonyos állandó adóösszeget – rendszerint a Porta számára beszedett adóhoz adandó hozzájárulást –, szükség esetén rájuk is kivetett rendkívüli adót fizettek az uralkodónak.³

Csíkszereda város kialakulásáról nagyon kevés írott forrás maradt az utókorra. Mezővárosként (*oppidum*) való első említése egy 16. századi oklevélben tűnik fel. Izabella magyar királyné 1558-ban kiváltságlevelet adományozott a város részére, amelyben a várost felmentette mindenféle adó fizetése alól, kivételt képezett a Portának fizetett adó. Míg Izabella királyné adómentességet biztosított a mezővárosnak, addig János Zsigmond 1568-ban kibocsátott okleveléből kiderül, hogy az uralkodó még az 1562. évi székely felkelés előtt elválasztotta Csíkszeredát Csíkszékeltől és a saját hatalma alá vonta.⁴ Mindezek a kiváltságok segítették a város gazdasági fejlődését, a település lakosságának növekedését. Ezt az oklevelet erősítették meg később Erdély fejedelmei, köztük 1606-ban Rákóczi Zsigmond, majd 1608-ban Báthory Gábor. A Rákóczi Zsigmond által kiadott oklevél kitér arra a régi szokásra is, miszerint Csíkszereda városnak a fejedelem futárai és követei számára szekereket és lovakat kellett biztosítania bizonyos távolságra és helyekre történő utazásaikhoz, de ezeket a helyeket az oklevél pontosan nem határozza meg.⁵ A széki tisztségviselők túlkapasáira utal, hogy a kormányzó a város jogainak tiszteletben tartására utasította az elöljárókat.⁶ Bethlen Gábor fejedelem trónra kerülését követően elvette a város kiváltságait. A települést pedig hű szolgáljának, Mikó Ferencnek adományozta, akit közben Csíkszék főkapitányává is kinevezett. Erre azért volt szükség, mert a háromszéki Hídvégről származó nemesúr idegennek számított

¹ EGYED–HERMANN–OBORNI, 2016, 222.

² BALOGH, 1994, 28.

³ Uo, 29.

⁴ BENKÓ–DEMETER–SZÉKELY, 1997, 24.

⁵ EGYED–HERMANN–OBORNI, 2016, 225.

⁶ Uo.

Csíkban, ezért az előjárói tisztség betöltéséhez helyi birtokokra is szüksége volt. Bethlen Gábor Mikó Ferencnek tett gesztusa azzal is magyarázható, hogy uralkodása elején igyekezett maga mellé állítani a székely elitet, akiket jelentős előnyökhöz juttatott, cserébe maga mellett tudhatta a székelység támogatását.⁷ Ehhez a jelentős adományhoz, illetve Mikó Ferencnek a fejedelemség belső politikai életében elfoglalt szerepéhez köthető a Mikó-vár építése, amelyhez az előjárónak anyagi forrásokra és munkaerőre is szüksége volt. A fejedelem, aki akkoriban a legtöbb székben éppen a székelyek eljobbgyosodását igyekezett megakadályozni, úgy tűnik, Csíkszereda esetében más célokat tartott szem előtt. A Mikó Ferenc birtokába s ezáltal jobbágyorsba került városi polgárok kötelesek voltak részt venni a Mikó-vár építésében. A lakók és a település helyzete Mikó Ferenc 1635-ös halálát követően változhatott meg, amikor is I. Rákóczi György-höz fordultak korábbi jogaik visszaszerzése érdekében. A fejedelem még abban az évben visszaadta a városnak a Bethlen Gábor uralkodása előtt szerzett kiváltságokat, amelyeket fia, II. Rákóczi György adománylevelében újra megerősített. Az I. Apafi Mihály által 1670-ben Csíkszereda mezővárosnak adományozott kiváltságlevelével egyben tartalmazza az összes korábbi fejedelemtől kapott oklevelek szövegeit is. Itt érdemes megjegyeznünk, hogy Csíkszereda mezőváros városi kiváltságait nem mindig tartották tiszteletben a széki előjárók. Ezt nemcsak Rákóczi Zsigmond okleveléből tudhatjuk meg, hanem fejedelmektől szerzett korábbi privilégiumaik újbóli megerősítése is erre enged következtetni. A fent említett oklevelek nem maradtak fenn az utókor számára, szövegüket egyedül az Apafi Mihály által kibocsátott eredeti oklevélből ismerhetjük meg, amelyet a Csíki Székely Múzeum levéltári gyűjteményében őriznek. Mostani közreadásuk ezért is látszik indokoltnak.

Csíkszereda mezővárosról általában véve kevés írott forrás maradt az utókorra. A fent felsorolt okleveleken kívül a város szerepel az 1576-os adóösszeírásban, az 1602-es Basta-féle, és az 1643-as székely összeírásokban. A városnak és lakóinak a tatár betörés 1661-ben nagy veszteséget okozott. Valószínűleg ekkor pusztulhattak el azon oklevelek is, amelyek a város kiváltságait tartalmazták. Ezért fordulhattak a lakosok I. Apafi Mihály fejedelemhez, kérve, hogy erősítse meg őket korábban szerzett jogaikban. Szabó Károly az alább közlendő 1670-es oklevél alapján adta ki az Izabella királyné által a városnak adományozott kiváltságlevelét a Székely Oklevéltár sorozatban.⁸ Az oklevél hátlapján a Csíkszéki előjárók kihirdetési záradéka olvasható, Lázár István⁹ Csíkszék főkirálybírója, illetve Endes Miklós¹⁰ jegyző aláírásával.

⁷ BALOGH, 2014.

⁸ SZABÓ, 1876, 144–145.

⁹ Lázár (V.) István 1626-ban született, s később a szárhegyi Lázár család egyik legelismertebb tagjaként vett részt a fejedelemség életében. Részt vett II. Rákóczi György oldalán oláhországi, illetve lengyelországi hadjáratban. Csíkszék főkirálybírói tisztségét is ő töltötte be 1671-ben. Mivel tagja volt az Apafi Mihály elleni lázadóknak, 1678-ban Fogaras várába zárták, itt halt meg 1679-ben. NAGY, 1857–1868, VII., 62.

¹⁰ Endes Miklós a csíkszentsimoni lófő család sarja. Az 1643-as lustrában Endes Benedek nemes ember fiait is felsorolják, akik között Miklós is szerepel. DEMÉNY, 2000, 170. Az 1680-as összeírásokban Endes Miklós szintén nemes emberként szerepel, az 1681-es lustra idősebb Endes Miklóst (major) említi, illetve az 1683-as lustra már kitér az általa betöltött funkcióira is, azaz, hogy ő a szék nótáriusa. DEMÉNY, 2006, 27, 83.

A pergamenre írt, latin nyelvű oklevél hosszú utat járt be, amíg visszakerült Csíkszereda múzeumába. A mezőváros levéltárában volt a 19. század első felében, majd 1850-ben Benkő Károly is itt olvasta és másolta le. A 19. század végén a közérthetőség érdekében Éltes Elek nyugalmazott királyi tanfelügyelő magyar nyelvre lefordította az oklevél szövegét, amelyet Éltes Béla VIII. osztályos gimnáziumi tanuló írt le.¹¹ 1940. november 7-én az eredeti okiratot a fordítással együtt, egy előadó és jegyző jelenlétében vékony selyempapíron 5177-es iktatószámmal és pecséttel ellátva és megerősítve, letétbe helyezték Balázs András csíkszeredai városi pénztárnoknál.¹² A második világháború végéhez közeledve, 1944-ben a Balázs család Magyarországra menekült, magával vitte az eredeti oklevelet és annak fordítását is. A sokáig elveszettnek vélt oklevelet Balázs Tibor acsai plébános lakásán találták meg a család tagjai, akik az oklevél-fordítás első lapján található bejegyzést elolvasva, teljesítették az elhunyt kérését, így Csíkszeredába visszahozva a Csíki Székely Múzeumnak adományozták 2010-ben.¹³

Kiadási elvként a kora újkor latin nyelvű forráskiadási elveit alkalmaztam.¹⁴ Lévén, hogy jelen oklevél szövegéből csupán az Izabella-féle oklevél volt ismert, ezért fontosnak tartottam a teljes szöveg, illetve a hátlapon található kihirdetési záradék szövegének közlését. A humanista helyesírás szabályait követve az i-j eltérés esetében egységesen i-vel írtam át mindent. Hogyha az „y” vagy „ÿ” valamelyik declinatiót jelölte, akkor „ii”-vel írtam át őket. Az oklevélben található helynév-, illetve személynevek betűhíven kerültek leírásra. A mindenkori uralkodó címeit, illetve az ő személyére utaló „nos” kifejezést is nagybetűvel írtam át. A központozást tekintve az értelmi szempontokat vettem figyelembe. A szövegben található rövidítéseket jelzés nélkül feloldottam. A több oldalas kiváltságlevelével fejregesztájában elsősorban az adományozókat és a dátumokat tüntettem fel, illetve az ezekhez köthető legfontosabb információkat. Ezt követően az oklevél állapotáról írtam röviden. Fontosnak tartottam megosztani az oklevélre vonatkozó méreteket.

Köszönetet szeretnék mondani mindazoknak, akik segítettek e szövegközlés létrejöttét. Mindenekelőtt Muckenhaupt Erzsébetnek a Csíki Székely Múzeum művelődéstörténész-muzeológusának, aki rendelkezésemre bocsátotta az itt közölt okleveleket és a közléshez tanácsokkal látott el. Továbbá szeretném megköszönni Fejér Tamásnak, az Erdélyi Múzeum-Egyesület tudományos kutatójának és Oborni Teréznek, az MTA BTK Történettudományi Intézet főmunkatársának, hogy az átírt latin nyelvű szövegbeli hibáimat kijavították, hasznos tanácsokkal láttak el a további kutatásokra ösztönözve. Külön köszönetet szeretnék mondani Bogdándi Zsoltnak az Erdélyi Múzeum-Egyesület tudományos kutatójának, aki a teljes tanulmányt lektorálta.

---

¹¹ BENEDEK, 2012, 72.

¹² Uo.

¹³ Uo.

¹⁴ OBORNI, 2000, 68–86.

Forrás

1.

1670. július 10. Radnót. I. Apafi Mihály fejedelem Csíkszereda mezőváros lakóit megerősíti korábban szerzett kiváltságaikban.

CsSzM LGy No.914,

Nos Michael Apafi Dei [gratia princeps Transilvaniae, Partium regni Hungariae dominus]¹⁵ et Sicularum comes memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod pro parte et in personis circumspectorum iudicis et iuratorum ac universorum civium et inhabitatorum oppidi nostri Csyk Szereda¹⁶ exhibitae sunt nobis et praesentatae quaedam literae nobilium requisitorum literarum capituli ecclesiae Albensis Transilvaniae transumptionales, in simplici papyro forma libelli patenter confectae et emanatae sigilloque eiusdem capituli authentico communitae, continentis in se literis illustrissimi quondam domini Georgii Rakoci secundi alias principis huius regni Transilvaniae, praedecessoris nostri magni nominis etc. confirmationales, quibus mediantibus idem celsissimus princeps alias literas illustrissimi quondam principis domini Georgii Rakoci senioris, praedecessoris itidem nostri foelicis reminiscetiae, confirmationales pro praefatis civibus et incolis eiusdem oppidi Csyk Szereda super certis status sui immunitatibus noviter restituendis datas et concessas, confirmasse dignoscebatur tenoris infrascripti. Supplicantes nobis humillime, ut nos easdem literas omniaque et singula in eisdem contenta ratas, gratas et accepta habentes, literis nostris verbotenus inseri et inscribi facientes, gratiose confirmare dignaremur. Quarum quidem literarum tenor talis est:

Nos requisitores literarum et literalium instrumentorum in sacristia sive conservatorio capituli ecclesiae Albensis Transilvaniae repositarum et locatorum, ac quarumlibet iudiciariarum deliberationum legitimorumque mandatorum principalium executores, damus pro memoria per praesentes, quod nos literas illustrissimi domini principis domini nostri clementissimi requisitorias pro partibus et in personis circumspectorum iudicis caeterorumque iuratorum, ac totius communitatis oppidi Csyk Szereda confectas et emanatas nobisque praeceptorie sonantes et directas, summo honore et obedientia recepimus in haec verba: Michael Apafi Dei gratia princeps Transilvaniae, Partium regni Hungariae dominus et Sicularum comes etc. fidelibus nostris nobilibus requisitoribus literarum et literalium instrumentorum in sacristia sive conservatorio capituli ecclesiae Albensis Transilvaniae repositorum et locatorum, ac aliarum quarumlibet iudiciariarum deliberationum legitimorumque mandatorum nostrorum executoribus salutem et gratiam nostram. Exponitur nobis in personis fidelium nostrorum circumspectorum iudicis caeterorumque iuratorum, ac totius

¹⁵ A szögletes zárójelben olvasható szöveg az eredeti oklevélen nem látható.

¹⁶ Csíkszereda (ma: Miercurea-Ciuc, RO).

communitatis oppidi nostri Csyk Szereda, in superiori eadem sede Siculicali Csyk existentis habitu, quomodo ipsi paribus universarum literarum donationalium seu collationalium, nundinalium, exemptionalium, consensualium, introductoriarum et statutoriarum, ac universarum superinde relatoriarum, fassionalium, concambialium, impignoratarum, inscriptionalium, metalium sive reambulatoriarum, protestatarum, contradictoriarum et inhibitoriarum, quietantionalium seu expeditoriarum, ac aliarum etiam quarumlibet causalium quancumque, qualitercumque, quomodocumque et sub quibuscumque verborum formis emanatarum, signanter vero factum immunitatum seu privilegiorum dicti Oppidi Csyk Szereda tangentium et concernentium, in sacristia sive prothocolo seu conservatorio istius ecclesiae vestrae more solito repositarum et locatarum, ad praesens pro iurium suorum futura pro cautela necessariis plurimum indigerent essentque necessarium. Cum et alioquin paria universarum literarum causalium et processualium in protocolis seu inter fragmenta aliarum literarum quorumcumque capitulorum repositarum et reinventarum, partibus interessatis postulantiis commode semper extradari soleant atque debeant, pro eo vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus acceptis praesentibus, praetacta anterecensitarum universarum literarum donationalium seu collationalium paria, ac aliarum etiam quarumlibet causalium, quancumque, qualitercumque, quomodocumque et sub quibuscumque verborum formis emanatarum, signanter vero praespecificatum factum memoratarum immunitatum sive privilegiorum dicti oppidi Csyk Szereda tangentium et concernentium, in antefatis sacristia sive protocollo seu conservatorio huius ecclesiae vestrae diligenter requiri et reinveniri facere, requisitarumque et reinventarum tenorem in transumpto literarum vestrarum sub sigillo vestro capitulari authentico praefatis exponentibus, iurium eorundem futuram ad cautelam, modis omnibus extradare debeatis et teneamini, dolo tamen et fraude hac in parte quibusvis semotis. Secus non facturi. Datum in castro nostro Balasfalva,¹⁷ die vigesima quinta mensis Aprilis, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto.

Quibus receptis, nos mandatis suae celsitudinis in omnibus, uti tenemur, obedire et satisfacere volentes, protocola aliaque literalia instrumenta in conservatorio istius capituli nostri reposita et locata, diligenter requisivimus et investigavimus, ac post sedulam requisitionem reinvenimus in libro quodam regio literas illustrissimi quondam Georgii Rakoci iunioris, Transilvaniae principis confirmationales, continentes in se alias eiusdem nominis principis illustrissimi Georgii Rakoci senioris itidem confirmationales, continentes etiam alias aliorum celsissimorum Transilvaniae principum literas super libertate et exemptione a belligatione civium et inhabitatorum dicti oppidi Csyk Szereda. Quarum verbalis continentia sequitur in hunc modum:

---

¹⁷ Balázsfalva (ma: Blaj, RO).

2.

1649. október 30. Beszterce. II. Rákóczi György Csíkszereda mezővárost megerősíti korábban szerzett kiváltságaiban, s oklevelében idézi atyja, I. Rákóczi György 1635-ben kiadott kiváltságlevelének szövegét.

Nos Georgius Rakoci etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod pro parte et in personis circumspectorum et honestorum iudicis et iuratorum universorumque civium et incolarum oppidi nostri Csyk Szereda, exhibitae sunt nobis et praesentatae quaedam literae illustrissimi et celsissimi quondam principis domini domini Georgii Rakoci, Dei gratia principis Transilvaniae etc. domini genitoris et praedecessoris nostri foelicis reminiscantiae confirmationales, in pergameno patenter confectae et emanatae sigilloque eiusdem pendentis authentico communitae et roboratae, quibus mediantibus idem dominus parens noster praefatis civibus et incolis eiusdem oppidi Csyk Szereda certas status sui immunitates noviter restituendo, eosdemque in pristinum civilem et oppidanum statum redintegrandi, literas eorum expeditionales celsissimis quondam Transilvaniae principibus eisdem datas et concessas confirmasse dignoscebatur tenoris infrascripti. Supplices nobis humillime, ut nos easdem literas omniaque et singula in eisdem contenta ratas, gratas et accepta habentes, literis nostris verbotenus inseri et inscribi facientes, gratiose confirmare dignemur. Quarum quidem literarum tenor talis est:

3.

1635. december 19. Kolozsvár. I. Rákóczi György Csíkszereda mezőváros lakóinak kérésére visszaállítja korábban megszerzett kiváltságos állapotukat. Az oklevél tartalmazza Báthory Gábor és Rákóczi Zsigmond megerősítő okleveleit.

Nos Georgius Rakoci Dei gratia princeps Transilvaniae, Partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum nos ex requisito principalis dignitatis, quae in bonorum tuitionem, iustitiae administrationem veritatisque provisionem et contrariorum repulsionem divinitus est instituta, et quibusvis personis conferri assueta nostri semper muneris fuisse duxerimus, amissas utcumque fidelium nostrorum in quibusvis iuribus iustas et legitimas praetensiones iurisdictionesque et immunitates restituere; consideravimus exinde aequitati consonam iudicis, iuratorum ac universorum civium et incolarum oppidi nostri Szereda petitionem, de oppidano suo statu per donationem et collationem eorundem spectabili nuper et magnifico Francisco Miko de Hidvegh etc. ab serenissimo quondam Gabriele Sacri alias Romani Imperii et Transilvaniae principe, praedecessore videlicet nostro foelicis reminiscantiae contra

iura sua factam sublato, noviter restituendo, iustis etiam eorum iuribus benigne adesse volumus. Binis itaque literis de illo civili et oppidano eorundem statu, primis quidem serenissimi quondam principis Gabrielis Bathori etc. literarum serenissimae olim dominae Isabellae reginae alias Hungariae confirmationalibus, in duplici regali papyro, alteris autem illustrissimi quondam dominis Sigismundi Rakoci gubernatoris alias regni Transilvaniae, parentis nostri foelicis reminiscentiae, in vulgari papyro duplici, super dicto suo statu civili et oppidano certisque illius status sui immunitatibus et ritibus confectis et emanatis sigillisque eorundem principis et gubernatoris, in inferiori earundem marginibus, in cera rubra impressivae communitis, ex contraria illis iobbagionali subiectione eliberari postularunt. Supplices nobis sollicita cum instantia humilime, ut nos easdem binas literas omniaque et singula in eisdem contenta ratas, gratas et accepta habentes, praesentibus literis nostris inseri et inscribi facientes, perpetuo valituras gratiose confirmare dignemur. Quarum quidem literarum priorum videlicet confirmationalium serenissimi quondam antefati principis Gabrielis Bathori tenor sequitur in hunc modum:

4.

1608. május 10. Kolozsvár. Báthory Gábor fejedelem Csíkszereda mezővárost lakóinak kérésére megerősíti korábban szerzett kiváltságáiban, mely oklevélben idézi az Izabella királyné által kibocsátott adománylevelet.

Nos Gabriel Bathori Dei gratia princeps Transilvaniae, Partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod pro parte et in personis universorum incolarum et inhabitatorum oppidi nostri Csík Szereda, exhibitae sunt nobis et praesentatae quaedam literae serenissimae quondam Isabellae reginae exemptionales, foelicis reminiscentiae, in duplici papyro patenter confectae sigilloque eiusdem serenissimae reginae in inferiori earundem margine impressivae communitae et corroboratae, quibus mediantibus eadem serenissima domina praedictos incolas ab omnium censuum taxarum et contributionum tam ordinariorum, quam extraordinariorum subsidiorumque et lucri camerae nostrae solutione, excepto quidem tributo potentissimi imperatoris, vel subsidio, ad excelsam Portam fiendo et exolvendo, perpetuo eximendos duxit et supportavit tenoris infrascripti. Supplices nobis humilime, ut nos praescriptas literas exemptionales omniaque et singula in eisdem contenta ratas, gratas et accepta habentes, praesentibus literis nostris de verbo ad verbum inseri et inscribi facientes, praesentibus literis nostris confirmare dignemur. Quarum quidem literarum tenor talis est:

5.

1558. augusztus 4. Torda.¹⁸ Izabella királyné Csíkszereda mezőváros lakóit felmenti minden rendes és rendkívüli adó fizetése alól, kivételt képez a Portának fizetendő adó.

Nos Isabella Dei gratia regina Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod nos cum ad humillimam fidelium nostrorum universitatis potiorum Siculorum supplicationem, per eos pro parte universorum incolarum oppidi nostri Csyk Szereda nostrae factam maiestati, tum vero habentes respectum complurium damnorum, quae iidem variis temporibus mutationibus, et hisce tumultibus bellicis recepisse dicuntur, eosdem igitur incolas et universos inhabitatores oppidi nostri Csyk Szereda ab omni censuum, taxarum et contributionum nostrarum ordinariorum et extraordinariorum subsidiorumque et lucri camerae nostrae solutione, excepto quidem tributo potentissimi imperatoris, vel subsidio ad excelsam Portam fiendo et exolvendo, perpetuo eximendos duximus et supportandos, imo eximimus et supportamus praesentium per vigorem. Quamobrem fidelibus nostris egregiis et egilibus capitaneis, comitibus, iudicibus regiis et aliis praefectis, et officialibus nostris, nec non dicatoribus et exactoribus atque connumeratibus quarumcunque taxarum et contributionum nostrarum ordinariorum et extraordinariorum in sedibus Siculicalibus Csyk et Gyergyo modernis scilicet et futuris, praesentium notitiam habituris, harum serie mandamus firmiter, ut a modo deinceps, praefatos incolas et inhabitatores dicti oppidi nostri Csyk Szereda ad nullam prorsus taxarum seu contributionum nostrarum ac subsidiorum, et lucri camerae nostrae solutionem, excepto tamen, ut praemissum est, tributo potentissimo imperatori exolvendo, ac subsidio ad excelsam Portam fiendo, cogere et compellere praesumatis, sed praescriptam gratiosam exemptionem nostram ipsis oppidanis nostris observare, et observari facere, modis omnibus debeatis et teneamini. Secus nullo modo facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in oppido nostro Torda,¹⁹ feria quinta proxima ante festum Transfigurationis Domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo.²⁰ Hic subscriptum erat Ioannes Sigismundus.²¹

Nos itaque praemissa supplicatione nobis modo quo supra porrecta benigne exaudita et admissa, praescriptas literas exemptionales non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspitione carentes, praesentibus literis nostris de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali insertas, inscriptas, quoad omnes earundem continentias, clausulas, articulos et puncta, eatenus,

¹⁸ A *Székely Oklevéltárban* is kiadott oklevél regesztájában az augusztus 5-i dátum helytelen. SZABÓ, 1876, 144–145.

¹⁹ Torda (ma: Turda, RO).

²⁰ A dátum feloldva 1558. augusztus 4. A *Székely Oklevéltárban* is kiadott oklevél regesztájában az augusztus 5-i dátum helytelen. SZABÓ, 1876, 144–145.

²¹ Az Izabella-féle oklevél kiadva SZABÓ, 1876, 144–145.

quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae viribusque earum veritas suffragatur, ratas, gratas, et accepta habentes, praemissas literas exemptionales omniaque et singula in eisdem contenta gratiose confirmavimus, approbavimus et ratificavimus, prout confirmamus, approbamus et ratificamus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in civitate nostra Colosvar,²² die decima Maii, anno Domini millesimo sexcentesimo octavo. Et subscriptum erat in inferiori a dextra: Gabriel Batori manu propria, a sinistra vero marginibus: Stephanus Kendi cancellarius manu propria, Stephanus Frater secretarius manu propria.

6.

1606. november 14. Gyulafehérvár. Rákóczi Zsigmond Csíkszereda mezővárosnak kibocsátott kiváltságlevele, melyben megerősíti a várost korábban szerzett kiváltságaiban, továbbá meghagyja a szék előjáróinak, hogy a város lakóit ne kényszerítsék, hogy ő felsége küldötteit és futárait a szokott határon és helyen túl, más távolabb eső helyekre szállítsák.

Alterarum autem dicti domini illustrissimi quondam Sigismundi Rakoci genitoris nostri charissimi, protunc gubernatoris Transilvaniae etc. tenor talis est: Sigismundus Rakoci de Felseő Vadasz, serenissimi domini domini Stephani Dei gratia Hungariae Transilvaniaeque principis, et Sicularum comitis etc. consiliarius, per Transilvianiam generalis capitaneus et gubernator, nec non comes comitatus Borsodiensis etc. generosis, egregiis, nobilibus et agilibus capitaneo, iudicibus, vice iudicibusque regiis sedium Siculicalium Csyk, Gyergyó et Kaszon, modernis et futuris quoque pro tempore constituendis, praesentium notitiam habituris, domini amicis honorandis, salutem et amicitiae commendationem. Exponitur nobis in personis agilium, prudentium et circumspectorum iudicis et iuratorum, ac universorum inhabitatorum oppidi Csyk Szereda, qualiter ipsi ex antiqua ipsorum libertate et praerogativa ab omnibus oneribus bellicis exempti et supportati fuissent, verum legatis et cursoribus solummodo principum huius regni Transilvaniae currus et equos ad certum terminum et locum administrare debuissent, quo etiam nunc privilegio gauderent, sed a vobis eiusmodi legatos et cursores suae serenitatis, praeter consuetum terminum et locum, longe ad alia distantiora loca devehere cogentur, in praeiudicium et damnum ipsorum manifestum. Supplices nobis humilime, quatenus eosdem in antiquis ipsorum privilegiis per vos conservari facere dignemur. Nolentes itaque nos quospiam subditorum suae serenitatis nostro sub gubernio per quospiam indebite opprimi et molestari permittere, proinde vos requirimus, et nihilominus nomine suae serenitatis committimus et mandamus harum serie firmiter, quatenus acceptis praesentibus, rebusque sicut praefertur stantibus et se habentibus, praefatos oppidanos legatos et cursores suae

---

²² Kolozsvár (ma: Cluj-Napoca, RO).

serenitatis, praeter consuetum terminum et locum ab antiquo observatum, ad alia distantiora loca devehere et deferre cogere et compellere minime praesumatis, verum eisdem in antiquis ipsorum privilegiis illese et inviolabiliter conservare modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restititis. Datum Albae Iuliae,²³ die decima quarta mensis Novembris, anno Domini millesimo sexcentesimo sexto. Et similiter a dextra, in inferiori earum margine subscriptum erat: Sigismundus Rakoci manu propria.

Nos quoque dignum et gratiosum suprafatorum fidelium dominorum consiliariorum nostrorum unanimi legitimaque deliberatione super libertate et immunitate saepofatorum iudicis, iuratorum universorumque inhabitatorum et incolarum iam dicti oppidi nostri Csyk Szereda facta et pronunciata, nec non praemissa etiam supplicatione humillima nobis modo quo supra porrecta clementer exaudita et admissa, praescriptas literas non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspitione carentes, praesentibus literis nostris confirmationalibus de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali, insertas et inscriptas, quoad omnes earundem continentias, articulos, clausulas et puncta, eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earum veritas suffragatur, ratas, gratas et accepta habentes, praemissa omnia et singula in eisdem contenta approbavimus, acceptavimus, ratificavimus et confirmavimus, prout approbamus, acceptamus, ratificamus et confirmamus, et pro praescriptis iudice caeterisque iuratis universisque incolis et inhabitatoribus oppidi nostri Csyk Szereda ipsorumque successoribus in omnibus clausulis et punctis inviolabiliter observandas tenendasque in perpetuum valituras confirmavimus, harum nostrarum pendentis et authentici sigilli nostri munimine roboratarum, vigore et testimonio literarum mediante. Datum in civitate nostra Colosvar, die decima nona mensis Decembris, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo quinto. Et subscriptum erat a sinistra: Georgius Rakoci manu propria, a dextra vero partibus: Martinus Markosfalvi secretarius manu propria.

Nos itaque praemissa supplicatione pro parte dictorum iudicis ac iuratorum universorumque civium et incolarum praefati oppidi nostri Csyk Szereda nobis modo quo supra porrecta benigne exaudita et admissa, praescriptas literas confirmationales non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspitione carentes, praesentibus literis nostris de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali, insertas et inscriptas, quoad omnes earundem continentias, clausulas, articulos et puncta eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae viribusque earum veritas suffragatur, ratas, gratas et accepta habentes, praemissa omnia et singula in eisdem contenta approbavimus, ratificavimus, ac pro praefatis iudice et iuratis universisque incolis et inhabitatoribus saepofati oppidi nostri Csyk Szereda ipsorumque posteris et successoribus universis perpetuo valituras gratiose confirmavimus, prout acceptamus, approbamus, ratificamus et confirmamus, harum nostrarum pendentis et authentici sigilli nostri munime[!] roboratarum vigore et

---

²³ Gyulafehérvár (ma: Alba Iulia, RO).

testimonio mediante. Datum in civitate nostra Bistriciensi,²⁴ die trigesima Octobris, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo nono. Et subscriptum erat: Georgius Rakoci manu propria; Ioannes Horvat de Palocz secretarius manu propria.

Nos itaque sic requisitarum et reinventarum literarum confirmationalium copiam sive paria non abrasarum, non cancellatarum, nec in aliqua sua parte suspectarum, sed omni prorsus vitio et suspitione carentium, de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali fraudeque et dolo quibusvis semotis, in transumpto praesentium nostrarum memoratis circumspicis iudici et iuratis caeterisque incolis et inhabitatoribus oppidi Csik Szereda, iurium eorundem futuram ad cautelam necessarias, sub sigillo capituli huius usitato et authentico, fideliter et conscientiose extradandas duximus et concedendas, communi iustitia et aequitate suadente legeque regni permittente. Datum die secunda mensis Martii, anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo.

Nos itaque praemissa supplicatione dictorum iudicis et iuratorum universorumque civium et inhabitatorum praefati oppidi nostri Csyk Szereda nobis modo quo supra porrecta benigne exaudita et admissa, praescriptas literas transumptionales praefatorum requisitorum capituli ecclesiae Albensis Transilvaniae non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspitione carentes, praesentibus literis nostris confirmationalibus de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earundem continentias, clausulas, articulos et puncta, eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae viribusque earum veritas suffragatur, ratas, gratas et accepta habentes, praemissa omnia et singula in eisdem contenta approbavimus, ratificavimus, ac pro praefatis iudice et iuratis caeterisque civibus et incolis saepofati oppidi nostri Csyk Szereda ipsorumque posteris et successoribus universis perpetuo valituras gratiose confirmavimus, prout acceptamus, approbamus, ratificamus et confirmamus, harum nostrarum pendentis et authentici sigilli nostri munimine roboratarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in castro nostro Radnotiensi,²⁵ die decima Iulii, anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo.

Michael Apafi

Ioannes Betlen cancellarius manu propria
Franciscus Lugasi secretarius manu propria

Az oklevél hátoldalán olvasható kihirdetési záradék:²⁶

Anno domini millesimo sexcentesimo septuagesimo primo, die vero 15 mensis Aprilis. Coram spectabilibus, generosis, ac egregiis dominis Stephano Lazar de Szaárhegy, iudice regio supremo sedium siculicalis Csik, Gyergio et Kaszon, vice iudicibus regiis, ac iuratis assessoribus sedis siculicalis Csik in communi congregatione dicti sedis siculicalis Csik, in oppido Csik Szereda celebrata a tempore appellationis. Exhibitae, lectae, inscriptae, nemine contradicente.

---

²⁴ Beszterce (ma: Bistrița, RO).

²⁵ Radnót (ma: Iernut, RO).

²⁶ A tinta megkopott a pergamenen, ezért csupán UV-lámpa segítségével olvasható.

Rövidítések és irodalomjegyzék

CsSzM
LGY Csíki Székely Múzeum
Levéltári gyűjtemény

*

BALOGH
2014

BALOGH Judit: *Bethlen Gábor és a székely városok*, In: *Bethlen Erdélye, Erdély Bethlene. A Bethlen Gábor trónra lépésének 400. évfordulóján rendezett konferencia tanulmányai*, szerk. DÁNÉ Veronka et alii, Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2014, 584–595.

BALOGH
1994

BALOGH Judit: *A székely város a 16–17. században*, In: *Város és társadalom a XVI–XVIII. században*, szerk. FARAGÓ Tamás, Miskolc, Miskolci Egyetem, 1994, 27–33. (Studia Miskolcincensia, 1.)

BENEDEK
2012

BENEDEK Éva: *Csík Szereda város Apafi Mihály fejedelem által kiadott kiváltságlevelének restaurálása*, In: *Isis. Erdélyi Magyar Restaurátor Füzetek*, 12. (2012), 72–77.

BENKŐ–DEMETER–
SZÉKELY 1997

BENKŐ Elek–DEMETER István–SZÉKELY Attila: *Középkori mezőváros a Székelyföldön*, Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 1997. (Erdélyi Tudományos Füzetek, 223.)

DEMÉNY
2000

DEMÉNY Lajos: *Székely Oklevéltár. Új Sorozat, VI. Székely népesség-összeírások 1635–1653*, Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2000.

DEMÉNY
2006

DEMÉNY Lajos: *Székely Oklevéltár. Új Sorozat, VIII. Székely népesség-összeírások 1680–1692*, Marosvásárhely, Mentor Kiadó, 2006.

EGYED–HERMANN–
OBORNI
2016

Székelyföld története, II., szerk. EGYED Ákos–HERMANN Gusztáv Mihály–OBORNI Teréz, MTA BTK–Erdélyi Múzeum-Egyesület–Haáz Rezső Múzeum, Székelyudvarhely, 2016.

- OBORNI
2000
OBORNI Teréz, *A koraiúj kori latin nyelvű források kiadásáról.*
In: *Fons*, 7. (2000), 67–75.
- NAGY
1857–1868
NAGY Iván: *Magyarország családai címerekkel és nemzedék-
rendi táblákkal*, I–XII., Pest, Ráth Mór, 1857–1868.
- SZABÓ
1872
SZABÓ Károly: *Székelváltár*, I., 1211–1519, Kolozsvár,
Magyar Történelmi Társulat, 1872.
- Szabó
1876
SZABÓ Károly: *Székelváltár*, II., 1520–1571, Kolozsvár,
Magyar Történelmi Társulat, 1876.

